

Kálvin János

Magyarázat Júdás apostol leveléhez

Tartalomjegyzék

Tartalmi összefoglalás	3
Júdás apostol levele	4
Júdás 1-2.....	4
Júdás 3-4.....	5
Júdás 5-7.....	7
Júdás 8-10.....	9
Júdás 11-13.....	11
Júdás 14-16.....	12
Júdás 17-19.....	14
Júdás 20-25.....	14

Tartalmi összefoglalás

Noha volt némi nézeteltérés a régiek között ezt a levelet illetően, mivel azonban az olvasása hasznos, és nem tartalmaz semmi az apostoli tanítással összeegyeztethetlent, s korábban hitelesnek fogadták el a legjobbak közül néhányan, szívesen hozzátettem a többihez. A rövidsége emellett nem követeli meg a tartalma hosszas magyarázatát, ami egészében is majdnem megegyezik az előző levél (Péter második levele) második fejezetével. Miután egyes erkölcstelen emberek a keresztyénség áruhájában azzal a fő céllal lopakodtak be a gyülekezetekbe, hogy az ingadozókat és a gyengéket Isten világi megvetésére ösztönözzék, Júdás először azt mutatja meg, hogy az istenfélőknek nem szabad tőlük megindulni, akik mindig is támadták az egyházat, s arra buzdítja őket, hogy gondosan óvakodjanak az efféle dögvésztől. S hogy még gyűlöletesebbé és megvetendővé tegye őket, Istennek a közelgő bosszúját hirdeti rájuk, olyat, amelyet az istentelenségük megérdemel. Ha pedig fontolóra vesszük, amit a Sátán a mi korunkban próbált megtenni az evangélium megújulásának kezdetétől fogva, s miféle mesterkedésekkel igyekszik még mindig serényen felforgatni a hitet és az istenfélelmet, akkor, ami hasznos figyelmeztetésnek bizonyult Júdás idején, annál inkább szükséges a mi korunkban is. De ez majd jobban kiderül a levél tanulmányozása során.

Júdás apostol levele

Júdás 1-2

1. Júdás, Jézus Krisztusnak szolgája, Jakabnak pedig atyafia, az elhívottaknak a kik az Atya Istentől megszenteltettek és Jézus Krisztustól megtartottak:

2. Irgalmasság, békesség és szeretet adassék néktek bőségesen.

Judas Jesu Christi servus, frater autem Jacobi, vocatis qui in Deo Patre sanctificati sunt, et in Jesu Christo custoditi,

Misericordia vobis et pax et dilectio augeatur.

1. *Júdás, Jézus Krisztusnak szolgája.* Krisztus szolgájának nevezi magát: nem úgy, ahogyan ez minden istenfélőre vonatkozik, hanem az apostolsága vonatkozásában, mert különösen azokat tartották Krisztus szolgáinak, akikre bizonyos nyilvános hivatal bízta. S tudjuk, miért szokták az apostolok önmaguknak ezt a megtisztelő nevet adni. Bárki, aki nem kapott elhívást, vakmerően követeli magának a tanítás jogát és tekintélyét. Így tehát az elhívásuk arra szolgált bizonyítékul az apostoloknak, hogy nem saját maguktól, a saját akaratukból törtek erre a hivatalra. Önmagában azonban nem volt elegendő kijelölni a hivatalra, ha nem látták is azt el hűségesen. S kétség sem férhet ahhoz, hogy aki Isten szolgájának nevezi magát, az mindkét dolgot beleérti, nevezetesen: Isten adta neki az általa gyakorolt hivatalt, és hűségesen látja el a rábízottakat. Sokan cselekednek hamisan és dicsekednek hamisan azzal, amitől pedig nagyon távol állnak: nekünk mindig meg kell vizsgálnunk, hogy a valóság egyezik-e az általuk vallottakkal.

Jakabnak pedig atyafia. A sajátjánál is jobban ünnepelt, és a gyülekezetekben jobban ismert nevet említ. Mert bár a tanítás hűségessége és tekintélye nem függ a halandó emberek neveitől, mégis a hit megerősítése, mikor a hivatalt felvállaló ember becsületessége bizonyossá válik a számunkra. Emellett Jakab tekintélye itt nem úgy bukkan fel, mint egy magánemberé, hanem az összes gyülekezet őt tartotta Krisztus egyik fő apostolának. Alfeus fia volt ő, amint azt máshol mondtam. S ez az egész igeszakasz is kellő bizonyíték a számomra Eusebius és mások ellenében, akik azt mondják, hogy ő volt az Oblias (Jakab) nevű tanítvány, akit Lukács említ a Csel15:13-ban és a Csel21:18-ban, s aki kiválóbb volt az egyház apostolainál.¹ Kétségtelen azonban, hogy Júdás itt a saját testvérét említi, mivel ő volt az első az apostolok között. Valószínű tehát, hogy ő volt az, akit a többiek a fő tiszteletben részesítettek annak megfelelően, amit Lukács mond el erről.

Az elhívottaknak a kik az Atya Istentől megszenteltettek, stb.² vagy a megszentelt elhívottaknak, stb. Az „elhívottak” kifejezéssel jelöl minden istenfélőt, mert őket az Úr különítette el Önmagának. Mivel azonban az elhívás nem más, mint az örök kiválasztás hatása, néha ebben az értelemben is szerepel. Ezen a helyen csekély különbséget jelent, melyik módon értjük, mert az apostol kétségtelenül Isten kegyelmét dicséri, mellyel tetszett Neki saját kincsnek kiválasztani őket. S arra utal, hogy az emberek nem előzik meg Istent, és soha nem járulnak hozzá, amíg Ő nem vonzza őket Magához. Ugyanerről mondja azt is, hogy *az Atya Istenben megszenteltettek,* ami fordítható így is: „az Atya Isten által”. Én azonban megtartottam a kifejezésformát, hogy az olvasó saját maga ítélhesse meg a dolgot. Lehetséges

¹ Egyesek úgy vélték, hogy az Apostolok cselekedetei fenti helyein említett Jakab nem az apostol volt, hanem egy másik Jakab, a hetven tanítvány egyikre, akit Oblias néven is emlegettek, de ez nem így van. – *a szerk.*

² *Béza* így fordítja a szavakat: „az elhívottaknak, az Atya Isten által megszenteltetteknek, és a Jézus Krisztus által megtartottaknak”, azaz, az Isten által hatékonyan elhívottaknak (amit a szó általában jelent), elkülönítetteknek és elválasztottaknak az istentelen világtól, és a Krisztus által megtartottaknak, Akinek a gondoskodására és védelmére lettek bízva. – *a szerk.*

ugyanis, hogy ez az értelme: önmagukban világiak lévén, a szentségük Istenben van. A mód azonban, ahogyan Isten megszentelt minket, az, amikor újjászül az Ő Lelkével.

A másik olvasat, amit a Vulgata követett, kissé nyers: „a szeretetteknek (ἠγαπημενοις) az Atya Istenben”. Én ezért elrontottnak tartom, s valóban csak néhány kéziratban találkozhatunk vele.

Továbbá hozzáteszi: *és Jézus Krisztustól megtartattak*. Mi ugyanis mindig halálos veszélyben lennénk a Sátán miatt, s ő bármelyik pillanatban könnyű prédaként ragadhatna el, ha nem lennénk biztonságban Krisztus védelme alatt, Akit az Atya a mi Védelmezőnként adott, ezért senki, akiket Ő a gondviselésébe és védelmébe vett, nem fognak elpusztulni.

Júdás tehát hármast, vagy isteni kegyet említ itt minden istenfélőt illetően: az elhívásával az evangélium részeseivé tette őket, a Lelkével újjászülte őket az élet újságára, s Krisztus keze által megőrizte őket, hogy ki ne essenek az üdvösségből.

2. *Irgalmasság nektek*. Az irgalmasság ugyanazt jelenti, mint a kegyelem Pál üdvözléseiben. Ha bárki kifinomultabb megkülönböztetést akar, mondható, hogy a kegyelem tulajdonképpen az irgalmasság következménye, mert nincs más oka annak, amiért Isten szeretettel Magához ölelt bennünket, mint az, hogy megsajnálta a nyomorúságunkat. A *szeretet* értelmezhető Istennek az emberek iránti szeretetként, vagy az emberek egymás iránti szeretetként.³ Ha Istenre vonatkoztatjuk, akkor az igeszakasz jelentése az, hogy ez növekedjen irántuk, s az isteni szeretettel kapcsolatos magabiztosság nyerjen napról napra nagyobb megerősítést a szívükben. Azonban a másik jelentés sem alkalmatlan, miszerint Isten kölcsönös szeretetet lobbantson lángra és szilárdítson meg bennük.

Júdás 3-4

3. Szeretteim, mivelhogy minden igyekezettel azon vagyok, hogy írjak néktek a közös üdvösség felől, kénytelen voltam, hogy intőleg írjak néktek, hogy tusakodjatok a hitért, a mely egyszer a szenteknek adatott.

4. Mert belopózkodtak valami emberek, a kik régen előre beíráttak ezen ítéletre, istentelenek, kik a mi Istenünknek kegyelmét bujálkodásra fordítják, és az egyedüli Urat, az Istent, és a mi Urunkat, a Jézus Krisztust megtagadják.

Dilecti, quum omne studium adhiberem ad scribendum vobis de communi salute, necesse habui scribere vobis ad vos hortandos ut certando adjuvetis eam, quae semel tradita est sanctis, fidei.

Subingressi enim sunt quidam homines, olim praescripti iudicium, impii, Dei nostri gratiam transferentes in lasciviam, et Deum, qui solus est Verus, et Dominum Jesum Christum negantes.

3. *Minden igyekezettel azon vagyok*. Én a σπουδην ποιουμενος szavakat a „törődéssel lenni” kifejezéssel fordítottam, a szó szerinti jelentésük „szorgalmaskodni”. Sok igemagyarázó magyarázza azonban az igeszakaszt abban az értelemben, hogy Júdást az erős vágy készítette az írásra, mint azt rendszerint látjuk azoknál, akikre valamiféle erőteljes érzélem hat: nem képesek kormányozni, vagy visszafogni önmagukat. E magyarázók szerint Júdásra valamiféle kényszer hatott, mert az írásvágy nem hagyta őt nyugodni. Én azonban inkább úgy gondolom, hogy a két mondat különálló, mert jóllehet hajlott az írásra, és a szívén viselte a dolgot, mégis, a szükség is kényszerítette. Arra céloz tehát, hogy örömmel és buzgón

³ Miután az *irgalmasság* Istené, így következetesebb a békességet és a szeretetet is Istenének tekinteni: „Adassék nektek bőségesen az Isten irgalmassága, az Isten békessége és az Isten szeretete”. – *a szerk.*

írt nekik, de még a szükség is szorongatta, mert támadták (az utána következők alapján) az istentelenek, s erre fel kellett készülnie.⁴

Utána Júdás először is arról tesz bizonyosságot, hogy nagyon sokat törődött az üdvösségükkel, ő maga akart írni, s valóban igyekezett is azt megtenni. Másodszor, a figyelmük felkeltése végett elmondja, hogy a dolgok állása készítette őt erre. A szükség ugyanis erőteljes kényszerítő erő. Ha nem lettek volna előre figyelmeztetve arra, mennyire szükséges volt ez a buzdítás, lehettek volna tunyák és nemtörődömök, mikor azonban ezt az előszót mondja el, mely szerint az ügyekkel kapcsolatos szükség miatt írt, az ugyanaz volt, mintha trombitát fújna meg, hogy felébressze őket a szendergébsből.

A közös üdvösség felől. Egyes másolatok beszúrnak a „ti [közös üdvösségetek]” birtokos névmást, de azt hiszem, ok nélkül, mert az apostol az üdvösséget közössé teszi önmaga és az ő számukra. S nem csekély súlyt kölcsönöz az itt elhangzó tanításnak, ha valaki a saját érzései és tapasztalata alapján beszél, mert hiába beszélünk mások üdvösségéről, ha mi magunk nem rendelkezünk valós tapasztalatokkal arról. Júdás tehát (úgymond) gyakorlott tanítónak vallotta önmagát, mikor csatlakozott az istenfélőkhöz ugyanabban az üdvösségben.

Intőleg írjak néktek. Szó szerint: „intselek benneteket”. Mivel azonban a végső szándékára mutat, a mondatot így kellett kifejeznie. Amit én a „tusakodjatok a hitért” kifejezéssel fordítottam, az ugyanazt jelenti, mint küzdeni a hit megtartásáért, és ellene állni a Sátán ellentámadásainak.⁵ Emlékezteti őket: ahhoz, hogy a hitben kitartsanak, különféle küzdelmeket kell megvívniuk, és folytonosan háborúzniuk kell. Azt mondja, a hit *egyszer a szenteknek adatott*, hogy tudhassák: abból a célból kapták, hogy soha ne mondjanak csődöt, vagy ne bukjanak el.

4. *Mert belopózkodtak valami emberek.* Noha a Sátán mindig ellensége az istenfélőknek, és soha nem szűnik meg zaklatni őket, Júdás mégis emlékezteti a dolgok állapotára azokat, akiknek ír. A Sátán most, mondja, sajátos módon támad és zaklat benneteket, ezért fel kell venni a fegyvereket, hogy szembeszállhassatok vele. Ebből megtanuljuk: a jó és hűséges pásztornak bölcsen fontolóra kell venni, mit követel meg az egyház jelenlegi állapota, s a tanítását ahhoz kell igazítani.

Az általa használt *παρεισεδυσαν* szó közvetett és titkos befurakodást jelent, mellyel a Sátán szolgálai csapják be az óvatlanokat. A Sátán ugyanis éjszaka veti a konkolyát, mikor a földművesek alszanak, hogy megronthassa Isten magvát. Ugyanakkor azt is tanítja nekünk, hogy ez egy belső gonoszság, mert a Sátán ebben a vonatkozásban ravasz is, mert a nyáj tagjait serkenti a károkozásra, hogy könnyebben belopakodhassanak.

A kik régen előre beírtak. Ítéletnek, vagy kárhoztatásnak, vagy illetlen gondolkodásnak nevezi azt, amivel eltévelyedtek, hogy megrontsák a kegyesség tanítását, mert senki sem tehet ilyet anélkül, hogy romlást ne hozna a maga fejére. A hasonlatot azonban attól a körülménytől kölcsönzi, hogy Istennek azt az örök tanácsvégzését nevezték könyvnek, ami által a kegyesek az üdvösségre rendeltettek. Mikor pedig a kegyesek hallották, hogy amazok átadattak az örök halálnak, akkor vigyázniuk kellett, nehogy maguk is ugyanarra a pusztulásra jussanak. Júdás célja egyidejűleg az is volt, hogy elhárítsa a veszélyt, nehogy a dolog új mivolta megzavarjon és kétségbe ejtsen bárkit közülük. Ha ugyanis amazok

⁴ Így az olvasat az alábbi lesz: „Szeretteim, mikor minden erőmmel igyekeztem nektek írni a közös üdvösségről, azért véltem (vagy találtam) szükségesnek írni nektek, hogy buzdítsalak titeket a harcra a hitért, mely egykor a szenteknek adatott.” *Macknight* és még néhányan más, a szó szerintihez közelebbi jelentést adnak az első mondatnak: „Szeretteim, teljes igyekezettel írok nektek a közös üdvösségről. Szükségesnek véltem”, stb. Ennek a sietségnek az okát az apostol a következő versben adja meg: „Mert belopózkodtak valami emberek”, stb. Ez az igeszakasz legkézenfekvőbb jelentése. – *a szerk.*

⁵ Az ige jelentése harcolni valamiért, küzdeni, verekedni, vagy versengeni valamiért. A szó a játékoktól kölcsönzött, és erőteljes erőfeszítést fejez ki. A mi változatunk jól kifejezi a jelentését: „tusakodni a hitért”, vagy a szavak így is fordíthatók: „ádázul küzdeni a hitért” – nem karddal, mondja Béza, hanem szilárd tanítással és a szent életvitel példájával. – *a szerk.*

már régtől fogva beirattak, abból az következik, hogy az egyház nem próbáltatik meg és gyakoroltatik más módon, csak Isten tévedhetetlen tanácsvégzése alapján.⁶

A mi Istenünknek kegyelme. Most világosabban is kifejezi, mi volt ez a gonoszság, mert azt mondja, hogy visszaéltek Isten kegyelmével, s tisztátalan és világi szabadságot véve maguknak saját magukat és másokat is bűnbe vittek. Isten kegyelme azonban nagyon más okból jelent meg nevezetesen azért, hogy az istentelenség és a világi kívánságokat megtagadva, mértékletesen, s igaz és istenfélő módon éljünk ebben a világban. Tudjuk hát meg, hogy semmi sem fertőzőbb, mint az efféle emberek, akik Krisztus kegyelméből készítenek köpenyt a belemerüléshez a bujaságba.⁷

Mivel mi azt tanítjuk, hogy az üdvösség egyedül Isten kegyelmén át szerezhető meg, a pápisták átkoznak minket ezért a tanításért. De minek vesztegetnénk a szavakat az arcátlanságuk megcáfolására, mikor mindenütt sürgetjük a megtérést, az istenfélelmet, és az élet újságát, s mivel ők nemcsak megrontják az egész világot a legrosszabb példával, de istentelen tanításuk még el is veszi a világtól az igazi szentséget és a tiszta istentiszteletet? Én inkább úgy vélem, hogy azok, akikről Júdás beszél, olyanok voltak, mint korunk kicsapongói, amint az világosabban is kiderül a soron következőkből.

Az egyedüli Úr, az Isten, vagy Isten, Aki egyedül Úr. Egyes régi másolatokban így szerepel: „Krisztus, Aki egyedül Isten és Úr”. S valóban, Péter második levele egyedül Krisztust említi, s ott Őt nevezi Úrnak.⁸ De úgy érti, hogy *Krisztust tagadják*, mikor azok, akik az Ő vére árán lettek megváltva, ismét a Sátán vazallusaivá lesznek, s így a tőlük telhető mértékben érvénytelenítik azt a felbecsülhetetlen árat. Ahhoz, hogy Krisztus saját kincsként megtarthasson minket, emlékeznünk kell rá: meghalt és feltámadt értünk, hogy életünk és halálunk fölött Úrrá lehessen.

Júdás 5-7

5. Emlékeztetni akarlak továbbá titeket, mint a kik egyszer már tudjátok, hogy az Úr, a mikor a népet Égyiptom földéből kiszabadította, viszontag azokat, a kik nem hittek, elvesztette.

6. És az angyalokat is, a kik nem tartották meg fejedelemségöket, hanem elhagyták az ő lakóhelyöket, a nagy nap ítéletére örök bilincseken, sötétségben tartotta.

7. Miképen Sodoma és Gomora és a körülök lévő városok is, a melyek azokhoz hasonlóan paráználkodtak, és más test után jártak, például vannak előttünk, örök tűznek büntetését szenvedvén.

Commonefacere autem vos volo, quum istud semel noveritis, quod Dominus postquam ex terra Egypti populum servaverat, postea non credentes perdidit.

Angelos vero qui principatum (vel, initium) suum non servaverant, sed reliquerant suum domicilium, iudicium magnae diei vinculis aeternis sub caligine servavit.

⁶ A szavak szó szerint az alábbiak: „Akik már régóta (vagy már egy ideje) beirattak az ítéletre”. Az utalás itt egy próféciára vonatkozik: efféle belopakodók, akik az igazságot megrontani jönnek, előre megmondattak, s ez a belopakodás ebből a célból ítélet volt, amiért átadták magukat a Sátán szemfényvesztéseinek. A *παλαι* szó határozatlanul utal a múltra, akár a régmúlt, akár a közelebbi múlt. Lásd Mt 11:21 és Mk 15:44. Így az utalás vonatkozhat az ókori próféciákra, vagy a mi Urunk és apostolainak próféciáira. – *a szerk.*

⁷ „Isten kegyelme” itt nyilvánvalóan az evangélium. Ők, mondja *Grotius*, buja tanítással alakították át az evangéliumot. – *a szerk.*

⁸ *Griesbach* kihagyja a *Θεου*, „Isten” szót a szövegből, így az igeszakasz az értelmét tekintve megfelel a 2Pt 2:1-nek, szó szerint: „tagadják az egyetlen Mesterünket és Urunkat, Jézus Krisztust”. A *δεσποτην*, „szuverén”, vagy „mester” szót mind Júdás, mind Péter használja. Nem Krisztus kegyelmét, hanem az uralkodói hatalmát tagadták – dicsekedtek a kegyelmével, de nem engedelmeskedtek Neki, mint királynak. Ezért használja a *δεσποτης* szót: ez olyasvalakit jelent, aki teljhatalmat gyakorol. Fordíthatjuk így is a szavakat: „tagadják az egyetlen szuverén Urunkat, Jézus Krisztust. – *a szerk.*

Quemadmodum Sodoma et Gomorrha, et quae circum erant urbes, quum simili modo scortatae essent, et abiissent post carnem alienam, propositae sunt ignis aeterni iudicium sustinentes.

5. *Emlékeztetni akarlak továbbá titeket.* Vagy szerényen mentegetőzik, nehogy úgy tűnjön, hogy tudatlan, számukra ismeretlen dolgokat tanít nekik, vagy nyíltan, hangsúlyosan kijelenti (ezt tartom valószínűbbnek), hogy semmi újat, vagy korábban még nem hallottat említ azért, hogy amit mondani készül, annak több hitelt és tekintélyt kölcsönözzön. Csak arra emlékeztetek benneteket, amit már tanultatok. Ahogyan ismereteket tulajdonít nekik, úgy mondja, hogy szükségük van a figyelmeztetésre, nehogy azt gondolják, hogy az értük végzett munkája felesleges volt. Isten Ígérének a haszna ugyanis nemcsak annak megtanítása, amit másként nem ismerhetnének meg, hanem az is, hogy komoly elmélkedésre serkent a már megértett dolgok felett, és nem engedi, hogy ellustuljunk a hűvös ismeretekben.

Az igeszakasz jelentése ez: miután Isten elhívott, nem szabad gondatlanul kérkednünk az Ő kegyelmében, hanem épp ellenkezőleg, éberem kell járnunk az Ő félelmében. Ha ugyanis bárki így szórakozik Istennel, az Ő kegyelmének megvetése nem marad büntetlen. S ezt három példával bizonyítja. Először arra a bosszúra utal, amit Isten hajtott végre azokon a hitetleneken, akiket a saját népének választott, és a hatalmával szabadított meg. Majdnem ugyanezt a célzást teszi Pál is az első korinthusi levél tizedik fejezetében. Az általa mondottak jelentése az, hogy akiket Isten a legnagyobb áldásokkal tisztelte meg, akiket a tisztesség ugyanarra a rangjára emelte, mint amit mi élvezünk manapság, utóbb súlyosan megbüntette. Hiába voltak valamennyien büszkék Isten kegyelmére mindazok, akik nem éltek az elhívásuknak megfelelő módon.

A *nép* szó megtiszteltetésképpen jelenti a szent és választott nemzetet, mintha azt mondta volna, hogy semmit sem használt nekik, mikor a páratlan kegy folytán bekerültek a szövetségbe. *Hitetleneknek* nevezvén őket minden gonoszság forrását nevezi meg, mert valamennyi, Mózes által említett bűnük ennek volt köszönhető, mivel elutasították, hogy Isten Ígéje kormányozza őket. Ahol ugyanis megvan a hitbéli alávettetés, ott az Isten iránti engedelmség szükségszerűen megmutatkozik az élt minden tevékenységében.

6. *És az angyalokat is.* Ez egy érv a nagyobbtól a kisebb felé, ugyanis az angyalok helyzete magasabb a miénknél, Isten mégis félelmetes módon büntette meg a hibájukat. Nem fogja tehát megbocsátani a mi álnokságunkat sem, ha eltávolodunk attól a kegyelemtől, amelyre elhívott minket. Ezt a menny lakóira, s Isten kiemelkedő szolgálóira kiszabott büntetést állandóan a szemünk előtt kell tartanunk, hogy soha ne bírjon rá minket semmi Isten kegyelmének a megvetésére, mert azzal homlokegyenest a pusztulásba jutunk.

Az *αρχη* szót ezen a helyen alkalmasan vehetjük mind kezdetnek, mind fejedelmi hatalomnak, vagy uralomnak. Júdás arra céloz, hogy azért szenvedték el a büntetést, mert megvetették Isten jóságát, s elhagyták az első elhívásukat. S rögtön meg is magyarázza, mert azt mondja, hogy *elhagyták az ő lakóhelyüket.* A katonai dezertőrökhöz hasonlóan ugyanis ők is elhagyták a számunkra kijelölt állomáshelyet.

Meg kell figyelnünk az apostol által említett büntetés kegyetlen mivoltát is. Ők nemcsak szabad lelkek, de mennyei hatalmaságok is, most viszont örök láncokon vannak fogva tartva. Ők nemcsak élvezték Isten dicsőségének világosságát, de ez a világosság bennük is ragyogott, így belőlük terjedt szét mondhatni sugaranként az egész világegyetemre. Most viszont a sötétségbe merültek. Nem szabad azonban valamely konkrét helyet elképzelnünk, ahová az ördögök vannak bezárva, mert az apostol egyszerűen csak azt akarta megtanítani, mennyire nyomorúságos az állapotuk azóta, hogy hitehagyottak lettek, és elveszítették a méltóságukat. Bármerre is mennek ugyanis, mindenüvé maguk után vonzólják a láncukat, és a sötétségben maradnak. Szélsőséges büntetésük azonban fel van függesztve mindaddig, amíg el nem jön a nagy nap.

7. *Miképen Sodoma és Gomora.* Ez a példa általánosabb, mert azt bizonyítja, hogy Isten senkivel sem kivételezván az emberiségből válogatás nélkül megbüntet minden istentelent. S a következőkben Júdás megemlíti, hogy a tűz, amely felemésztette az öt várost, az örök tűz előképe volt. Isten tehát abban az időben figyelemre méltó példát mutatott, hogy minden embert félelemben tartson a világ végezetéig. Ezért említi ezt oly sokszor a Szentírás, sőt, valahányszor csak a próféták Isten valamely emlékezetes és félelmetes ítéletét kívánták megjelölni, azt a kénköves tűz képével festették le, s utaltak Sodoma és Gomora pusztulására. Nem ok nélkül rettent tehát meg Júdás minden kort, ugyanezt a látványt mutatva be.

Mikor azt mondja: *és a körülök lévő városok is, a melyek azokhoz hasonlóan paráználkodtak*, én ezeket a szavakat nem az izraelitákra, és az angyalokra vonatkoztatom, hanem Sodomára és Gomorára. Az nem kifogás, hogy a τούτοις névmás hímnemű, mert Júda a lakókra, és nem a lakóhelyekre céloz. *Mást test után járni* ugyanaz, mint átadni magukat a szörnyű vágyaknak. Tudjuk ugyanis, hogy a szodomiták nem elégedtek meg a paráznaság elkövetésének szokásos módjával, a legmocskosabb és legundorítóbb módon szennyezték be magukat. Meg kell figyelniük, hogy az örök tűzre rendeli őket, mert ebből megtanuljuk: a Mózes által leírt félelmetes látvány csak előképe volt egy sokkal súlyosabb büntetésnek.

Júdás 8-10

8. Hasonlóképpen mégis ezek is álomba merülvén, a testet megfertőztetik, a hatalmasságot megvetik, és a méltóságokat káromolják.

9. Pedig Mihály arkangyal, mikor az ördöggel vitatkozván Mózes teste felett vetélkedett, nem mert arra káromló ítéletet mondani, hanem azt mondá: Dorgáljon meg téged az Úr!

10. Ezek pedig azokat káromolják, a miket nem tudnak; a miket pedig természet szerint tudnak, mint az oktan állatok, azok által megromolnak.

Similiter isti quoque somniis delusi, carnem quidem contaminant, dominationem vero, rejiciunt, et in glorias maledicta congerunt.

Atqui Michael archangelus, quando judicio disceptans cum diabolo, disputabat de corpore Mosis, non ausus fuit iudicium inferre contumeliae; sed dixit, Increpet te Dominus.

Isti vero quae cumque non noverunt, convitiis incessunt; quaecunque vero naturaliter tanquam bruta animalia sciunt, in iis corrumpuntur.

8. *Hasonlóképpen mégis ezek.* Ezt az összehasonlítást nem szabad túl szigorúan kihangsúlyozni, mintha az általa említetteket minden dologban a szodomitákhoz, vagy a bukott angyalokhoz, vagy a hitetlen néphez hasonlítaná. Csak azt mutatja meg, hogy ők a haragnak a pusztulásra rendelt edényei, s nem képesek elkerülni Isten kezét, mert Ő ekkor, vagy amakkor majd a bosszúja példáiává teszi őket. Az apostol célja ugyanis az istenfélők megrettentése volt, akiknek írt, nehogy ezek társasságába kerüljenek.

Itt azonban azzal kezdi, hogy világosabban is leírja ezeket a csalókat. S azt mondja, hogy megfertőztették a testüket mondhatni az álomba merüléssel. Ezekkel a szavakkal az ostoba arcátlanságukat írja le, mintha azt mondta volna, hogy átadták magukat mindenféle mocsoknak, amitől még a legtöbb gonosz is undorodik, csak a szendergés elvette a szégyent és a tudatosságot is. Ezt tehát jelképes beszédmód, amellyel arra céloz, hogy annyira tompák és ostobák voltak, hogy minden szégyenérzet nélkül adták magukat mindenféle aljasságra.⁹

⁹ Az „álomba merülés” kapcsolódik a három utána következő dologhoz: a test megfertőztetéséhez, a hatalmasságok megvetéséhez és a méltóságok káromlásához. Ezért az angol változatban szereplő *beszennyezés* semmiképpen sem helyes. Itt látszólag a korábbi korok hamis prófétáira utal, lásd Jer23:25-27. A hamis próféták azt tanították, amiről az állították, hogy álomban látták, mert az álmokat és a látomásokat az igaz próféták kapták, lásd Joel2:28. Az sem valószínűtlen, hogy itt azokra utal, akik azt állították, hogy természetfeletti álmok

Itt az ellentétet is észre kell vennünk abban, amikor azt mondja, hogy *megfertőztették*, vagy beszennyezték *a testet*, azaz lealázták a kevésbé kiválót, sőt még gyalázatosként azt is megvetették, amit különösen kiválónak tartottak az emberek között.

A második mondatból kiderül, hogy lázadó emberek voltak, akik az anarchiát keresték, hogy megszabadulván a törvény félelmétől, szabadabban vétkezhessenek. Ez a két dolog majdnem mindig összekapcsolódik: akik bűnre adják magukat, azok egyúttal a rendet is el akarják törölni. Jóllehet tehát az a fő céljuk, hogy megszabaduljanak minden igától, Júdás szavaiból az is kiderül, hogy pimaszul és káromló módon szoktak beszélni a magiszterekről korunk fanatikusaikhoz hasonlóan, akik nemcsak zsörtölődnek, mert a magisztrátusok tekintélye féken tartja őket, hanem dühödten szónokolnak is mindenféle kormányzat ellen, s azt állítják, hogy a kard hatalma világi dolog, s ellentétes minden kegyességgel. Röviden, ők Isten egyházából dölyfösen kiutasítanak minden királyt és magisztert. A *méltóságok* a hatalomban, vagy tisztességben kiemelkedő rendek, vagy rangok.

9. *Pedig Mihály arkangyal*. Péter rövidebben hangoztatja ezt az érvet, és általánosságban jelenti ki, hogy az angyalok, akik sokkal kiválóbbak az embereknél, nem mernek káromló ítéletet szólni.

Miután azonban ezt a történetet egy apokrif könyvből vették, ezért történt meg az, hogy kisebb súlyt tulajdonítottak ennek a levélnek. Mivel azonban az akkori időkben a zsidók nagyon sok atyai hagyománnyal rendelkeztek, én nem találok semmi kivetnivalót annak kimondásában, hogy Júdás arra utalt, ami már sok koron keresztül adatott mindig tovább. Tudom, hogy nagyon sok gyerekes dolog vette fel a hagyomány nevet, ahogyan napjaink pápistái is hagyományként kezelik a szerzetesek megannyi időskori szenilitását, de ez nem ok arra, miért ne írhattak volna le *néhány* történelmi tény is.

Vitán felül áll, hogy Mózeszt az Úr temette el, azaz az ő sírja Isten ismert célja alapján elrejtetett. A sírja elrejtésének oka pedig mindenki számára világos: nehogy a zsidók a testével babonáságokat művelhessenek. Csoda-e hát, ha amikor a próféta testét az Úr elrejtette, a Sátán megpróbálja azt fellelni, s az Istent mindig szolgálni kész angyalok viszont ellenállnak neki? Azt pedig kétségtelenül látjuk, hogy a Sátán Isten szentjeinek testeit minden korban megpróbálta a bolond emberek számára bálványokká tenni. Ezért ezt a levelet nem szabad gyanúsnak tartani a bizonyossága folytán, még ha az nincs is benne a Szentírásban.

Az pedig, hogy Mihályt a Sátánnal szembeszegülve mutatja be, nem új. Tudjuk, hogy angyalok milliárdjai állnak készen mindig Isten szolgálatára, de Ő ezt, vagy amazt választja ki a feladatok ellátására, ahogyan tetszik neki. Amit Júdás említ, hogy Mihály mondja, megtalálható Zakariásnál is: „Dorgáljon meg téged az Úr, te Sátán” (Zak3:2). Ez pedig, mint mondják, összehasonlítás a nagyobb és a kisebb között. Mihály nem mert súlyosabbat szólni a Sátán ellen (még ha az elvetett és elítélt is), mint hogy az Úr dorgálja meg, ezek az emberek viszont nem vonakodtak szélsőséges rágalmakat szórni azokra a hatalmasságokra, akiket Isten különleges megtiszteltetésben részesített.

10. *Ezek pedig azokat káromolják, a miket nem tudnak*. Úgy érti: nem volt inyükre semmi, csak ami otromba, és mondhatni álltai, ezért nem vették észre a tiszteletreméltót, de

útján kapták, amit tanítottak. Hiszen mi más módon téveszthettek volna meg másokat, különösen az itt említett vaskos és kézzelfogható tévelygések vonatkozásában? A nyolcadik vers a szerkezetét tekintve a hetedikhez kapcsolódik. Az $\omega\varsigma$ és az $\omicron\mu\omicron\omega\varsigma$ egyező kifejezések „mint Sodoma és Gomora... például vannak előttünk, úgy lesznek ezek is”. Ez az igeszakasz menete.

8. Valóban hasonlóképpen lesznek ezek a szunnyadók is, azaz az isteni bosszúállás példáivá válnak, akik megfertőztetik a testet, megvetik a hatalmaságot és káromolják a méltóságokat.

Péter „hirtelen való romlással” fenyegeti őket (2Pt2:1). Itt három fenyegetést említ, ami a három előzőleg felhozott példára vonatkozik: a szodomitákhoz hasonlóan megfertőztették a testet, a bukott angyalokhoz hasonlóan megvetették a hatalmaságot, és az izraelitákhoz hasonlóan a pusztai vándorlás során káromolták a méltóságokat, mert főleg a Mózesnek megadott hatalommal való szembeszállásukkal fejezték ki az izraeliták a hitlenségüket. – *a szerk.*

még pökhendiséget is adtak az örülethez, s nem féltek a számukra érthetetlen dolgokat sem kárhoztatni. Mikor ugyanis az állatokhoz hasonlóan a testi érzékeket kielégítő dolgokra ragadtattak, semmiféle mértékletességet sem tanúsítottak, hanem szélsőségesen zabáltak, mint a disznók, melyek a bűzös sárban fetrengenek. A *természet szerint* határozó szembe van állítva a józan ésszel és ítélőképességgel, mert a vadállatokban csak a természeti ösztönök uralkodnak, az embereket azonban a józan észnek kell korlátoznia, és az étvágyukat is megzaboláznia.

Júdás 11-13

11. Jaj nékik! mert a Kain útján indultak el, és a Bálám tévelygéseivel bérért szakadtak ki, és a Kóré ellenkezésével veszttek el.

12. Ezek szennyfoltok a ti szeretetvendégségeiteken, tartózkodás nélkül veletek lakmároznak, magokat hízlalják; víztelen, szelektől hányt-vetett fellegek; elhervadt, gyümölcstelen, kétszer meghalt és töből kiszaggatott fák;

13. Tengernek megvadult habjai, a magok rútságát tajtékozók; tévelygő csillagok, a kiknek a sötétség homálya van fenntartva örökre.

Vae illis, quoniam viam Cain ingressi sunt (1Móz4:12) et deceptione mercedis Balaam effusi sunt (4Móz22:21) et contradictione Core perierunt (4Móz26:2).

Hi sunt in fraternis vestris conviviiis maculae, inter se (vel vobiscum)convivantes, secure pascentes seipsos; nubes aqua carentes, quae a ventis circum aguntur; arbores fruit withereth, autummi emarcidae, infrugiferae, bis emortuae, et eradicatae;

Undae efferatae maris, despumantes sua ipserum dedecora; stelie erratae, quibus caligo tenebrarum in aeternum servata est.

11. *Jaj nékik!* Csoda, hogy ennyire súlyosan mennydörög ellenük, mikor épp az imént mondta, hogy egy angyal sem mondhat káromló ítéletet a Sátánra. De nem egy általános szabály megfogalmazása volt a célja. Ő csak azt mutatta be röviden Mihály példájával, mennyire túrhetetlen volt az örültségük, mikor pimaszul feddték az Isten által megtiszteltek. Természetesen törvényes volt Mihály számára a Sátán ellen mennydörögni a végső ítéletét, s azt is látjuk, milyen hevesen fenyegették a próféták az istenteleneket. Mikor azonban Mihály tartózkodott (az egyébként törvényes) szélsőséges szigorúságtól, miféle örültség volt nem tartani be semmiféle mértékletességet azokkal szemben, akik kiemelkedtek a dicsőségben? Mikor azonban jajt hirdetett rájuk, akkor nem annyira átkozta őket, mint inkább arra emlékeztetett miféle vég vár rájuk, s tette azt azért, nehogy másokat is magukkal rántsanak a pusztulásba.

Azt mondja: Káin utánozó volt, aki hálátlan volt Istenhez, és istentelen, gonosz szívvel megrontotta az Ő tiszteletét, elveszítvén ezzel az elsőszülöttségi jogát. Azt is mondja: megtévedtek, mint Bálám a jutalomtól, mert kiforgatták az igaz vallás tanítását a mocskos haszon kedvéért. A hasonlat, amit használ, többet is kifejez: azt mondja, hogy *túláradtak*, mert a szertelenségük olyan volt, mint a túlsorduló víz. Harmadjára pedig azt mondja, hogy a *Kóré ellenkezését* utánozták, mert az egyház rendjét és békéjét zavarták meg.

12. *Ezek szennyfoltok a ti szeretetvendégségeiteken.* Azok, akik a „jótékonyságaitok között” kifejezéssel olvassák, szerintem nem fejezik ki kellőképpen a tényleges jelentést. Azokat nevezi ugyanis *szeretetvendégségeknak* (αγαπαίς), amiket a kegyesek tartottak maguk között a testvéri egységük bizonyítása kedvéért. Az efféle vendégségeket gyalázták meg, mondja, a tisztátalan emberek, akik szélsőséges mértékben faltak ezeken, ahol egyébként a legnagyobb takarékoság és mértékletesség volt a jellemző. Nem volt tehát helyes beengedni ezeket a falánk zabálókat, akik aztán mindenütt mértéktelenségbe merültek.

Egyes kéziratokban a „vendégeskednek veletek” kifejezés szerepel, ami, ha elfogadjuk, azt jelenti, hogy nemcsak szégyenfeltok voltak, de kellemetlenek és költségesek is, mivel félelem nélkül tömték magukat az egyház költségére. Péter kissé másként beszél, s azt mondja, hogy gyönyörűségnek tartották a naponkénti tobzódást, és együtt lakomáztak az istenfélőkkel. Mintha azt mondta volna, hogy megfontolatlanul jártak el azok, akik ilyen ártalmas kígyókat tápláltak, s nagyon ostobák voltak, akik a szélsőséges fényűzésüket támogatták. S szeretném, ha manapság is több józan ítélőképesség lenne egyes jó emberekben, akik amikor nagyon szívélyesek igyekeznek lenni a gonoszokkal, hatalmas kárt okoznak az egész egyháznak.

Víztelen fellegek. A Péternél olvasható két hasonlatot itt egyként adja, de ugyanabból a célból, mert mindkettő a hiábavaló kérkedést feddi meg. Ezek az erkölcstelen emberek, noha sokat ígértek, mégis sivárak és üresek voltak belül, mint a viharos szelektől hajtott fellegek, melyek ugyan az eső reménységét adják, de kisvártatva szertefoszlanak. Péter a száraz és üres kútfő hasonlatát teszi hozzá, Júdás azonban más hasonlatot használ ugyanarra a célra. *Elhervadt fák*, mondja, ahogyan a fák elevensége eltűnik ősszel. Utána *gyümölcstelen, tőből kiszaggatott és kétszer meghalt¹⁰ fának* nevezi őket, mintha azt mondta volna: nem volt bennük semmi nedvesség, bár leveleik lehettek.

13. *Tengernek megvadult hajjai.* Azt, hogy ezt miért tette hozzá, jobban megtudhatjuk Péter szavaiból: azt mutatta meg vele, hogy a gögtől felfuvalkodottan fellengzős stílusban lehelték, vagy inkább hányták ki magukból a szavak tömegének cikornyás tajtékját. Ugyanakkor nem mondtak semmi lelki dolgot, a céljuk épp ellenkezőleg az volt, hogy az embereket olyan ostobává tegyék, mint amilyenek az állatok. Ilyenek, mint említettük korábban napjaink fanatikusai is, akik szabadosoknak nevezik magukat. Joggal mondhatjátok, hogy csak morajló zajt adnak, mert megvetvén a köznyelvet, különös, mit tudom én, milyen népnyelvet alkotnak maguknak. Egyszer a menny fölé látszanak emelni a tanítványaikat, majd hirtelen állati tévelygésekbe zuhannak alá, mert az ártatlanság olyan állapotát képzelik el, ahol nincs különbség az aljasság és az őszinteség között. Olyan lelki életet képzelnek el, amelyben már kialudt a félelem, s mindenki szeleburdi módon elégíti ki önmagát. Azt képzelik, hogy istenekké válunk, mert Isten elnyeli a lelkeket, mikor azok elhagyják a testeiket. Nagyobb gonddal és tisztelettel kellene a Szentírás egyszerűségét tanulmányozni, nehogy a helyesnél kifinomultabban okoskodva ne a menny felé vezessük az embereket, hanem nagyszámú útvesztőbe. Azért nevezi őket *tévelygő csillagoknak*, mert az emberek szemét tovatűnő csillogással kápráztatták el.

Júdás 14-16

14. Ezekről is prófétált pedig Énok, a ki Ádámtól fogva a hetedik volt, mondván: Ímé eljött az Úr az ő sok ezer szentjével,

15. Hogy ítéletet tartson mindenek felett, és feddőzzék mindazok ellen, a kik közöttök istentelenek, istentelenségöknek minden cselekedetéért, a melyekkel istentelenkedtek, és minden kemény beszédért, a melyet az istentelen bűnösök szóltak ő ellene.

16. Ezek zúgolódók, panaszkodók, a magok kívánságai szerint járók; szájkok kevélységet szól, haszonlesésből személyimádók.

Prius autem etiam de iis vaticinatus est septimus ab Adam Enoch, dicens, Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis,

¹⁰ A „kétszer meghalt” kifejezést egyesek közmondásnak tartják annak megjelölésére, ami teljesen elhalt, vagy ahogyan *Macknight* mondja, halottak voltak, mikor a judaizmust vallották meg, és halottak voltak, mikor utána az evangéliumot vallották meg. – *a szerk.*

Ut faciat iudicium adversus omnes, et redarguat ex eis omnes impios de factis omnibus impietatis quae impie patrarunt deque omnibus duris quae loquuti sunt adversus Deum peccatores impii.

Hi sunt murmuratores, queruli, juxta concupiscentias suas ambulantes, et os illorum loquitur tumida, admirantes personas, utilitatis gratia.

14. *Ezekről is prófétált pedig Énok.* Én inkább úgy vélem, hogy ez a prófécia nem volt leírva, semhogy egy apokrif könyvből vették volna, mert emlékezetből is átadhatták az ősök az utódoknak.¹¹ Ha bárki megkérdezi, hogy miután hasonló mondatok előfordulnak a Szentírás sok részében, miért nem idézte valamely próféta írásba foglalt bizonyosságát? A válasz nyilvánvaló: a legősibb időkből kiindulva akarta megismételni azt, amit a Lélek kijelentett róluk, s erre utalnak a szavak. Konkrétan kimondja ugyanis, hogy Énok a *hetedik* volt Ádámtól fogva, a próféta ősi mivoltának alátámasztása végett, hiszen már az özönvizet megelőzően létezett a világban.

Mondtam, hogy ezt a prófeciát a zsidók szájhagyomány útján ismerték. Ha azonban bárki másként gondolja, nem szállok vele vitába, sőt arról sem vitatkozom vele, hogy a levelet valóban Júdás írta-e, vagy valaki más. A kétséges dolgokban csak a valószínűnek látszót követem.

Ímé eljön az Úr, vagy eljött. A múlt idő a prófétáknál megszokott módon a jövő idő gyanánt használatos. Azt mondja, *eljön az Úr a tízezer szentjével,*¹² s a szentek alatt érti a kegyeseket, valamint az angyalokat. Mindkét csoport ékesíteni fogja ugyanis Krisztus ítélkezését, mikor alászáll majd, mint Bíró a világot megítélni. *Tízezret* mond, amint Dániel is az angyalok tízezreit említi (Dán7:10) azért, hogy az istentelenek tömege ne hárjogó tengerként borítsa el Isten gyermekeit, hanem gondoljanak arra: az Úr egyszer majd összegyűjti a népét részben a mennyben lakozókból, akiket nem látunk, részben pedig a pelyva nagy tömege alatt rejtőzőkből.

A gonoszok felett lebegő felfüggesztett bosszúállásnak azonban félelmet és óvatosságot kell ébreszteni az istenfélőkben. Az apostol beszél *a cselekedetéről,* valamint *a szavakról,* mert a megrontóik sok gonoszságot tettek, de nemcsak a gonosz életvitelükkel, hanem a tisztátalan és hamis beszédükkel is. S a szavaik kemények voltak a makacs önfejlés miatt, amelytől serkentve pimaszul jártak el.¹³

14. *Ezek zúgolódók.* Azoknak, akik a romlott vágyaikba merülnek, nehéz a tetszését elnyerni, mert mogorvák, és soha nincsenek megelégedve. Ezért mindig zúgolódnak és panaszkodnak, bármennyire kedvesen is bánnak velük az istenfélő emberek.¹⁴ Elítéli a büszke nyelveiket, mivel gögösen dicsekedtek önmagukkal, de egyidejűleg azt is megmutatja, hogy alávalóak voltak a beállítottságukban, mert szolgálói módon alázkodtak a nyereség kedvéért. S valóban ezt a fajta következtelenséget lehet megfigyelni az efféle erkölcstelen embereknél. Mikor senki sem zabolázza meg a pökhendiségüket, vagy mikor semmi nem áll az útjukba, a gögjük tűrhetetlen, s ellentmondást nem tűrően követelnek mindent maguknak,

¹¹ Ez a legáltalánosabb vélemény. Nincs semmi bizonyíték rá, hogy efféle könyvet ismertek volna nem sokkal a levél megírását követően, s az így nevezett könyv valószínűleg hamisítvány volt, és a nevét az Énok prófeciájára történő utalástól kapta. Lásd *Macknight* előszavát ehhez a levélhez. Egészen a legutóbbi időig elveszettek hitték, de 1821-ben a néhai *Laurence* érsek megtalálta az etióp változatát, majd kiadta annak fordítását. – *a szerk.*

¹² Szó szerint: „a szent tízezeivel” – *a szerk.*

¹³ A 15. versből látszólag hiányzik a kellő sorrend: először az ítélet végrehajtását említi, s csak utána az istentelenek elítélését, de pontosan ez a sorrend az, ami megfelel a Szentírás számtalan igeszakaszának: először a végső cselekedetet említi, majd utána azt, ami hozzá vezetett. – *a szerk.*

¹⁴ Fordíthatjuk így a szavakat: „Zsémbeledők és hibakeresők”, azaz, a szó jelentésével, a saját sorsuk ellenében: zsémbeledtek és zúgolódtak mások ellen, elégedetlenek voltak a saját állapotukkal, de mégis úgy jártak (ti. belemerülvén a saját vágyaikba), ami még rosszabbá tette a sorsukat, és még inkább zúgolódásra ösztönözte őket. – *a szerk.*

de alávaló módon hízelegnek annak, akitől félnek, és akitől valamiféle előnyt várnak. A *személyek* alatt az örök nagyságot és hatalmat érti.

Júdás 17-19

17. Ti azonban, szerettem, emlékezzetek meg azokról a beszédekről, a melyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai mondtak.

18. Mert azt mondták néktek, hogy az utolsó időben lesznek csúfolódók, a kik az ő istentelen kívánságai szerint járnak.

19. Ezek azok, a kik különszakadnak, érzékiek, kikben nincsen Szent Lélek.

Vos autem dilecti, memores estis (vel, estote) verborum quae praedicta sunt ab apostolis Domini Christ: nostri Jesu nempe,

Quod vobis dixerunt, ultimo tempore futuros (vel, venturos) derisores, qui secundum concupiscentias suas impietatum ambularent.

Hi sunt qui seipsos segregant, animales, Spiritum non habentes.

17. *Ti azonban, szerettem.* A legősibb próféciához most hozzáteszi az apostolok intését, akiknek az emlékezete a legújabb keletű volt. Ami a *μνησθητε* igét illeti, nem jelent túl nagy különbséget, hogy kijelentő, vagy felszólító módban olvassuk, mert a jelentése ugyanaz marad: megerősödvén az általa idézett jövendölés által, nem kell megrettenniük. Az *utolsó idők* alatt azokat érti, melyben az egyház megújult állapota elnyerte a megszilárdult formáját, mely a világ végezetéig tart majd, s ezek Krisztus első eljövetelekor kezdődtek.

A szentírásban megszokottak szerint nevezi őket csúfolódóknak, akik megrészegeedvén Isten világi és istentelen megvetésétől homlokegyenest rohannak az Isten Lény brutális megvetésébe, így többé sem a félelem, sem a tisztelet nem tartja őket a kötelesség korlátai között, mivel sem a jövendő ítélettől való félelem, sem az örök élet reménysége nincs meg a szívükben. Így van manapság tele a világ Isten epikureánus megvetőivel, akik lerázzván magukról minden félelmet örült módon gúnyolják az igaz vallás egész tanítását, mesének tartván azt.

19. *Ezek azok, a kik különszakadnak.* Egyes görög másolatokban a melléknévi igenév külön áll, másokban az *εαυτους*, „ők maguk” szerepel, de a jelentés nagyjából ugyanaz. Az apostol úgy érti: elszakadtak az egyháztól, mert nem képesek hordozni a fegyelem igáját, miután a testbe merültek nem szeretik a lelki életet.¹⁵ Az *érzéki*, vagy állati ellentétes a lelkiével, vagy a kegyelem megújulásával, ezért jelent rosszat, vagy romlottságot, mint amilyenek az újjá nem született emberek. Abban a romlott természetben ugyanis, amit Ádámtól öröklünk, nincs más, csak otromba és földi, így egyetlen porcikánk sem vágyik Istenre, míg meg nem újulunk az Ő Lelke által.

Júdás 20-25

20. Ti pedig szerettem, épülvén a ti szentséges hitetekben, imádkozván Szent Lélek által,

¹⁵ Ez a megszokott magyarázat, de mégsem látszik összhangban állónak az előzőekben ezekről az emberekről elhangzottakkal, miszerint belopakodtak, és együtt „lakomáztak” az egyháztaggokkal. Az *εαυτους* szót *Griesbach* ugyan megtartja, de *Wetstein* és mások kizárják, mivel a legtöbb kéziratban sincsen benne. Az *αποδιορίζω* ige jelentése határral elkülöníteni két részt egymástól, ezért jelképesen a szakadást, vagy a megosztást is jelenti: „Ezek azok, akik megosztásokat okoznak”. Ugyanazt tették, mint azok, akiket Pál említ a Rm16:17-ben. Viszályokat szítottak az egyházban, s nem elszakadásokat attól, s ezekben maradván az egyház tagjai számára „szennyfoltokká” lettek. – *a szerk.*

21. Tartsátok meg magatokat Istennek szeretetében, várván a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmasságát az örök életre.

22. És könyörüljétek némelyeken, megkülönböztetvén őket.

23. Másokat pedig rettentéssel mentsetek meg, kiragadva őket a tűzből, és útálva még a ruhát is, a melyet a test beszennyezett.

24. Annak pedig, a ki titeket a bűntől megőrizhet, és az ő dicsősége elé állíthat feddhetetlenségben nagy örömmel,

25. Az egyedül bölcs Istennek, a mi megtartónknak, dicsőség, nagyság, erő és hatalom most és mind örökké. Ámen.

Vos autem dilecti, sanctissimaevestrae fidei vosmet superstruentes, in Spiritu Sancti precantes,

Vosmet in charitate servate, expectantes misericordiam Domini nostri Jesu Christi in vitam eternam.

Et hos quidem miseramini, dijudicantes;

Illos verò per timorem servate, ex incendio rapientes, odio prosquentes etiam maculatam a' carne tunicam.

Ei autem qui servare potest vos (*vel*, eos) à peccato immunes, et statuere in conspectu gloriae suae reprehensibiles cum exultatione,

Soli sapienti Deo, Servatori nostro, gloria et magnificentia et perium et potestas, nunc, et in omnia secula. Amen.

20. *Ti pedig szeretteim.* Megmutatja annak módját, ahogyan a Sátán minden mesterkedése fölé kell kerekedniük, azaz össze kell kapcsolniuk a szeretetet a hittel, és vigyázniuk kell, mintegy mondhatni őrtoronnyban állva Krisztus eljöveteleig. De ahogyan gyakran és gyors egymásutánban használja a hasonlatait, úgy alkalmaz itt rá jellemző beszédmódot, melyről röviden meg kell emlékeznünk.

Először azt parancsolja meg nekik, hogy *épüljenek a hitben*, ami alatt azt érti, hogy a hit alapját meg kell tartani, de az első tanítás nem elégséges, hacsak azok, akik már az igaz hitre alapoztak, nem haladnak tovább folytonosan a tökéletesség felé. *Szentségesnek* nevezi a hitüket, hogy teljes mértékben abban bízzanak, és a szilárdságára támaszkodva soha ne ingadozzanak.

Miután azonban az ember teljes tökéletessége a hitben rejlik, furcsának tűnhet, hogy más építmény felépítését parancsolja meg nekik arra, mintha a hit csak a kezdet lenne az ember számára. Ezt a nehézséget feloldják az apostol ez után következő szavai, mikor hozzáteszi, hogy az emberek akkor építkeznek a hitre, mikor ehhez a szeretetet is hozzáteszik, hacsak valaki nem tartja jobbnak azt a jelentést, mely szerint az emberek addig építkeznek a hitre, amíg előrehaladást tanúsítanak abban, s kétségtelen, hogy a napi hitbeli előrelépés olyan, hogy magától emelkedik, mint egy épület.¹⁶ Az apostol arra tanít minket, hogy a hitbéli növekedés érdekében állhatatosaknak kell lennünk az imádkozásban és fenn kel tartanunk elhívásunkat szeretet által.

Imádkozván Szent Lélek által. A kitartás módja az, amikor felruháztatunk Isten erejével. Ezért valahányszor felmerül a hitbéli állhatatosság kérdése, az imádkozáshoz kell menekülnünk. S miután rendszerint formálisan imádkozunk, hozzáteszi: *Szent Lélek által.*

¹⁶ Jobb itt a „hitet” fogalomcsereként érteni a hit, az evangélium Ígéje, vagy tanítása gyanánt. A jelentés nyilvánvaló lesz, ha az εαυτους szót „egymásnak” fordítjuk, mint az 1Thessz5:13-ban:

20. De ti, szeretteim, építvén egymást a legszentségesebb hiten (a legszentségesebb tanításon, amit hisztek), imádkozván a Szentlélek által,

21. Megtartván egymást Isten szeretetében, várván a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmét az örök életre.

22. És könyörüljétek némelyeken, különbséget téve

23. Másokat pedig rettentéssel, stb.

Az egész igeszakasz jobb olvasatot ad így, ha kimondottan az egymás iránti kötelességekre mutat rá. – *a szerk.*

Mintha azt mondta volna, hogy a lustaságunk oly hatalmas, a testi hűvösségünk pedig olyan, hogy senki sem imádkozik helyesen, csak ha Isten Lelke ösztönzi arra. Miután pedig a bátortalanságra és a reszketésre is hajlamosak vagyunk, senki sem meri Istent az Atyjának nevezni, csak ugyanazon Lélek tanításán keresztül. Tőle származik ugyanis a segíteni akarás, a lelkesedés és a buzgóság, a jókedv, a bizonyosság abban, hogy megkapjuk, amit kérünk, röviden, Tőle származnak a Pál által említett kimondhatatlan fohászkodások (Rm8:26). Nem ok nélkül tanít tehát minket Júdás arra, hogy senki sem képes úgy imádkozni, amint kellene anélkül, hogy a Lélek lenne a vezetője.

21. *Tartsátok meg magatokat Istennek szeretetében.* A szeretetet tette meg életünk vezetőjének és irányítójának. Nem mintha Isten kegyelmével állítaná szembe, hanem az az elhívásunk helyes útja, mikor előrelépést tanúsítunk a szeretetben. Mivel azonban sok minden csalogat minket a hitehagyásra, így nehéz hűségesnek maradnunk Istenhez mindvégig, felhívja az istenfélők figyelmét az utolsó napokra. Mert egyedül csak ennek reménysége tart meg minket, hogy soha ne essünk kétségbe. Ellenkező esetben ugyanis minden pillanatban szükségszerűen elbukunk.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy nem másként, mint Krisztus kegyelmén keresztül parancsolja az örök életbe vetett reménységet. Ő ugyanis oly módon lesz majd a bíránk, hogy nem lesz más szabálya a megítélésünknek, mint az Átala megszerzett megváltás ellenszolgáltatás nélküli jótéteménye.

22. *És könyörüljétek némelyeken.* Újabb buzdítást tesz hozzá, megmutatván, miképpen kell a kegyeseknek a felebarátaik megfeddése során eljárni, hogy helyreállítsák őket az Úrhoz. Arra emlékezteti őket, hogy velük más módon kell bánni, mindenkivel a hajlamainak megfelelően, mert a szelídek és a taníthatók esetében a könyörületet kell alkalmaznunk, de másokat, a keményeket és romlottakat rettentéssel kell legyőzni.¹⁷ Ez a *különbség*, amit említ.

A διακρινομενοι melléknévi igenevet nem tudom, mi okból fordította Erasmus passzív értelemben. Valóban fordítható bármely módon, de az aktív jelentése jobban illik a szövegkörnyezetbe. Az igeszakasz jelentése tehát az, hogy ha gondoskodni akarunk az eltévelyedettek jólétéről, akkor figyelembe kell vennünk valamennyiük jellemét és beállítottságát. Így akik szelídek, és taníthatók, azokat kedvesen lehet helyreállítani a könyörületesség alanyaiként. Ha azonban bárki romlott, nagyobb szigorúsággal kell őt helyesbíteni. Miután pedig a nyersség majdhogynem gyűlöletes, a szükségesség alapján mentegeti. Másként ugyanis nem lehet megmenteni azokat, akik a maguk akaratából nem követik a jó tanácsokat.

Emellett egy látványos hasonlatot is használ. Ahol fellép a megégés veszélye, ott nem vonakodunk hevesen elrántani azt, akit meg akarunk menteni, mert nem elegendő csak egy ujjal odainteni, vagy kézzel gyengéden előrenyomni. Ezért egyesek üdvösségéről is így kell gondoskodni, mivel nem jönnek Istenhez, ha durván oda nem vonszolják őket. Nagyon más azonban a régi fordítás, amelynek az olvasata azonban megtalálható sok görög másolatban. A Vulgata fordítása a „fedd meg az elítélteket” (*Arguite dijudicatos*). Az első jelentés azonban alkalmasabb, s véleményem szerint megfelel a régi és valódi olvasatnak. A *megmenteni* szót az emberekre nem az üdvösség szerzőiként, hanem a szolgálóiként kell vonatkoztatni.

23. *Útálva még a ruhát is.* Ez az igeszakasz, mely amúgy homályosnak tűnne, semmi nehézséget nem okoz majd, ha a hasonlatot helyesen magyarázzuk. Nemcsak a vétkekkel való

¹⁷ Jóllehet a legtöbben egyetértének abban, hogy a „rettentés” itt megijesztést jelent, azaz az említett személyeket a rájuk váró ítélettel kell megijeszteni. Ami azonban utána következik, az más nézet esetén kedvezőbb: eszerint a rettentés itt azt a gondoskodást és óvatosságot jelenti, amivel bánni kellett velük. A megmentésük cselekedetét hasonlítja ugyanis ahhoz, ahogyan valaki kiragad valamit a tűzből. Ilyenkor vigyázni kell nehogy ő maga is megégjen. S az utána következő másik hasonlat, mely szerint az embernek el kell kerülnie a fertőzött ruhát, nehogy elkapja a betegséget, szintén ezt a nézetet támasztja alá. Ebből következően helyesnek tűnik a „rettentéssel” változat. – *a szerk.*

kapcsolattól óvja az istenfélőket, hanem – nehogy bármi fertőzés elérje őket – emlékezteti is valamennyit, hogy a vétkek határát, és az ahhoz közeli helyeket el kell kerülni: mint mikor a bujaságról beszélünk, azt mondjuk, hogy minden izgatást a bujaságra el kell kerülni. Az igeszakasz akkor is világosabbá válik, ha nemcsak a testet utáljuk, de a ruhát is, amelyet érintkezéssel megfertőzött. A και viszonyzó még nagyobb hangsúlyt kölcsönöz az elmondottaknak. Az apostol tehát nem engedi a gonoszság táplálását elnézés által, így megparancsolja, hogy minden ezzel kapcsolatos készülődést szakítsanak meg és minden segédeszközt vessenek el.

24. *Annak pedig, a ki titeket a bűntől megőrizhet.* Isten dicséretével zárja a levelet, amivel megmutatja, hogy a buzdításaink és a munkálkodásunk semmit sem tehetnek, csak ha Isten ereje is kapcsolódik azokhoz.¹⁸ Egyes másolatokban a „titeket” helyett az „őket” szerepel. Ha ezt az olvasatot fogadjuk el, akkor e lesz az igeszakasz értelme: „valóban a ti kötelességetek megpróbálni megmenteni őket, de ezt egyedül Isten képes megtenni. A másik olvasatot azonban én jobbnak tartom, mert abban utalás rejlik az előző igeversre, Miután ugyanis buzdította a kegyeseket a pusztulófélben levők megmentésére, most, hogy értésükre adja: minden erőfeszítésük hiábavaló lesz, ha Isten nem munkálkodik velük együtt, bizonyoságot tesz arról, hogy nem menthetők meg másként csak Isten hatalmával. Az utóbbi mondatban valóban más ige szerepel, a ψυλαξαι, aminek a jelentése óvakodni, így az utalás a távolabbi mondatra történik, melyben azt mondta: *Tartsátok meg magatokat.*

¹⁸ A doxológia a következő: „Az egyedül bölcs Istennek (vagy egyedül a bölcs Istennek, a mi megtartónknak dicsőség, nagyság, erő és hatalom most és mind örökké”. A „hatalom” (εξουσια) jog a kormányzásra, uralkodói tekintély, vagy hatalom, az „erő” (χρατος) az erő ennek fogantatosításhoz, a mindenhatóság, a „nagyság” (μεγαλωσυνη) magában foglalja a bölcsességet, szentséget, és minden mást, ami alkotja azt, ami valóban nagy és fenséges. A (δοξα) pedig mindezeknek a dolgoknak az eredménye, ami Istené, mert minden az Ő dicsőségében végződik. Az ő szuverén hatalmának, a hatalomgyakorlási képességének – a mindenhatóságának, a nagyságának elismerésével mindenben, ami a nagyságot alkotja, adjuk meg Neki a nevének kijáró dicsőséget, tiszteletet és dicséretet. – *a szerk.*